EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 09 30
COM(2024) 406 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Pirmoji Šiaurės jūros ir vakarų vandenų išteklių ir tų išteklių žvejybos valdymo daugiamečių planų įgyvendinimo ir tais daugiamečiais planais ir Giliavandenių žuvų išteklių žvejybos reglamentu Komisijai suteiktų įgaliojimų delegavimo ataskaita

{SWD(2024) 218 final}

Turinys

1 Santrauka 2

2 Įvadas 3

3 Pokyčiai atitinkamose srityse 4

3.1 Nuo 2019 ir 2020 m. nustatytos žvejybos galimybės 5

3.1.1 Apribojimai 12

3.2 Ištekliai, bendrai valdomi su pakrantės valstybėmis šiaurės rytų Atlante, visų pirma su Jungtine Karalyste ir Norvegija, vykdant mišriąją žvejybą 13

3.3 Mišriosios žvejybos Šiaurės jūroje ir vakarų vandenyse realijos 14

3.3.1 Kategato sąsiauris 15

3.3.2 Keltų jūros pavyzdžiai 15

3.4 Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-330/22 17

4 Ekosisteminis metodas 17

5 Įpareigojimas iškrauti laimikį 18

6 Regioninis bendradarbiavimas 19

7 Socialiniai ir ekonominiai pokyčiai 19

7.1 Šiaurės jūra 19

7.2 Šiaurės vakarų vandenys (NWW) 20

7.3 Pietvakarių vandenys (SWW) 20

8 Įgaliojimų, suteiktų Komisijai Šiaurės jūros ir vakarų vandenų daugiamečiais planais ir Giliavandenių žuvų išteklių žvejybos reglamentu, delegavimas 20

9 Žodynėlis 21

1 SANTRAUKA

Įgyvendinant Šiaurės jūros ir vakarų vandenų daugiamečius planus, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentus (ES) 2018/973 ir 2019/472[1], sumažėjo žvejybos intensyvumas.

Daugiamečiai planai yra **naudinga priemonė įgyvendinant bendrą žuvininkystės politiką (BŽP)**[2], visų pirma nustatant žvejybos galimybes. Juose nustatytos regionams pritaikytos žvejybos valdymo taisyklės. Nustatant žuvų išteklių, kuriuos vertinant turėta daug duomenų (arba dėl kurių atliktas didžiausio galimo tausios žvejybos laimikio (MSY) vertinimas), bendrą leidžiamą sužvejoti kiekį (BLSK), pagal daugiamečius planus galima taikyti viršutines ribas, kartu taikant tam tikras **lankstumo priemones sveikesniems ištekliams**. Daugiamečiuose planuose nustatyta **apsauginė sąlyga** dėl išteklių, kurių žuvų jūroje yra tiek mažai, kad jie nesiekia net apie pavojų signalizuojančio minimalaus lygio.

Komisija laikosi nuomonės, kad tam tikrus **sprendimus, kuriuos Taryba priėmė dėl išteklių, dėl kurių turėjo sumažinti BLSK ir imtis papildomų taisomųjų priemonių**, buvo **galima priimti todėl, kad daugiamečiais planais** nustatyta sistema, kurioje **suderinta apsauginė sąlyga ir lankstumo priemonės**. Be daugiamečio plano Tarybai galėjo būti sunku susitarti dėl taisomųjų priemonių, kurios padėtų atkurti silpnus išteklius, ir greičiausiai būtų buvę nustatyti didesni BLSK. Daugiamečiais planais užtikrinta, kad šiandien visa žvejyba būtų valdoma atsižvelgiant į MSY arba kad būtų imamasi taisomųjų priemonių siekiant, kad ji atitiktų MSY. Tik sveikesni ištekliai gali būti ilgalaikio žvejybos pramonės ir pagalbinių sektorių pelningumo pagrindas. Daugiamečiuose planuose taip pat numatytos su sveikesniais ištekliais susijusios lankstumo priemonės, kuriomis suteikiama galimybė tam tikromis sąlygomis naudoti viršutinę F_{MSY} intervalo dalį.

Komisija daro išvadą, kad **daugiamečiai planai yra stabili ilgalaikė priemonė BŽP** Šiaurės jūroje ir vakarų vandenyse **įgyvendinti**, nes jais suteikiama **daugiau tikrumo nustatant BLSK**, užtikrinama, kad **intensyviai žvejojamiems ištekliams būtų taikomos taisomosios priemonės** (taip pat ir žvejybos draudimo atveju), **BLSK nustatymo procesas padaromas skaidresnis** suinteresuotosioms šalims bei ES valstybėms narėms ir žvejybos pramonės subjektams sudaromos sąlygos geriau planuoti savo žvejybą.

[1] 2018 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/973, kuriuo nustatomas Šiaurės jūros demersinių išteklių ir tų išteklių žvejybos daugiametis planas ir Šiaurės jūroje taikomo įpareigojimo iškrauti laimikį įgyvendinimo nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 676/2007 ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1342/2008, (OL L 179, 2018 7 16, p. 1).

2019 m. kovo 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/472, kuriuo nustatomas daugiametis vakarų vandenyse ir gretimuose vandenyse žvejojamų išteklių ir tų išteklių žvejybos planas, iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2016/1139 ir (ES) 2018/973 ir panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 811/2004, (EB) Nr. 2166/2005, (EB) Nr. 388/2006, (EB) Nr. 509/2007 ir (EB) Nr. 1300/2008 (OL L 83, 2019 3 25, p. 1).

[2] 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1954/2003 ir (EB) Nr. 1224/2009 bei panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 2371/2002 ir (EB) Nr. 639/2004 bei Tarybos sprendimas 2004/585/EB, (OL L 354, 2013 12 28, p. 22).

2 ĮVADAS

Europos Parlamentas ir Taryba atitinkamai 2018[3] ir 2019 m.[4] priėmė Šiaurės jūros demersinių išteklių ir vakarų vandenų demersinių ir giliavandenių žuvų išteklių daugiamečius planus. Šioje ataskaitoje pirmą kartą apžvelgiama pasiekta pažanga, susijusi su išteklių valdymu ir tų išteklių žvejyba. Šioje ataskaitoje taip pat aptariamas įpareigojimas teikti ataskaitas dėl įgaliojimų, suteiktų Komisijai Šiaurės jūros daugiamečio plano 16 straipsniu, Vakarų vandenų daugiamečio plano 18 straipsniu ir Giliavandenių žuvų išteklių žvejybos reglamento[5] 17 straipsniu, delegavimo.

Bendras daugiamečių planų tikslas – padėti įgyvendinti bendros žuvininkystės politikos (BŽP) tikslus, nustatytus Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1380/2013, (toliau – pagrindinis BŽP reglamentas)[6] ir visų pirma pagerinti žvejų ekonominę bazę, siekiant padidinti jų pajamas ir jų bendrovių augimą. Daugiamečiai planai padeda užtikrinti, kad žvejyba būtų tęsiama, o žuvų ištekliai ir toliau viršytų dydžius, kuriems esant galima užtikrinti didžiausią galimą tausios žvejybos laimikį (MSY). Daugiamečiai planai taip pat padeda sustabdyti laimikio išmetimą į jūrą mažinant nepageidaujamą laimikį ir sudaro sąlygas taikyti ekosisteminį žvejybos valdymo metodą. Daugiamečiai planai apima juodųjų kalavijų, bukasnukių ilgauodegių grenadierių, paprastųjų vilkešerių, atlantinių menkių, megrimų, europinių jūrų velnių, juodadėmių menkių, paprastųjų merlangų, europinių jūrinių lydekų, melsvųjų molvų, norveginių omarų, raudonpelekių pagelų, jūrinių plekšnių, sidabrinių polakų, paprastųjų jūrų liežuvių, ledjūrio menkių ir šiaurinių dryžakojų krevečių rūšis. Remiantis patikimiausiomis turimomis mokslinėmis rekomendacijomis, daugiamečiuose planuose nustatytas tikslinis mirtingumas dėl žvejybos, išreikštas MSY tikslą atitinkančiu F_{MSY} intervalu[7], turinčiu viršutines ir apatines ribas. Daugiamečiais planais Komisijai taip pat suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus dėl išteklių, kurie sužvejojami kaip priegauda, įpareigojimo iškrauti laimikį išimčių ir techninių priemonių.

---

[3] 2018 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/973, kuriuo nustatomas Šiaurės jūros demersinių išteklių ir tų išteklių žvejybos daugiametis planas ir Šiaurės jūroje taikomo įpareigojimo iškrauti laimikį įgyvendinimo nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 676/2007 ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1342/2008, (OL L 179, 2018 7 16, p. 1).

[4] 2019 m. kovo 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/472, kuriuo nustatomas daugiametis vakarų vandenyse ir gretimuose vandenyse žvejojamų išteklių ir tų išteklių žvejybos planas, iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2016/1139 ir (ES) 2018/973 ir panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 811/2004, (EB) Nr. 2166/2005, (EB) Nr. 388/2006, (EB) Nr. 509/2007 ir (EB) Nr. 1300/2008, (OL L 83, 2019 3 25, p. 1).

[5] 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/2336, kuriuo nustatomos specialios giliavandenių žuvų išteklių žvejybos šiaurės rytų Atlante sąlygos bei žvejybos šiaurės rytų Atlanto tarptautiniuose vandenyse nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2347/2002, (OL L 354, 2016 12 23, p. 1).

[6] 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1954/2003 ir (EB) Nr. 1224/2009 bei panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 2371/2002 ir (EB) Nr. 639/2004 bei Tarybos sprendimas 2004/585/EB, (OL L 354, 2013 12 28, p. 22).

[7] F_{MSY} intervalas – patikimiausiose turimose mokslinėse rekomendacijose, visų pirma ICES arba panašios ES ar tarptautiniu lygiu pripažintos nepriklausomos mokslo įstaigos rekomendacijose, nustatytas verčių intervalas, kai visi mirtingumo dėl žvejybos lygiai, patenkantys į to intervalo ribas, užtikrina didžiausią galimą tausios žvejybos laimikį (MSY) ilguoju laikotarpiu, taikant tam tikrą žvejybos modelį, esamomis vidutinėmis aplinkos sąlygomis, nedarydami didelio poveikio atitinkamų išteklių reprodukcijos procesui. Intervalai apskaičiuojami taip, kad būtų užtikrinta, kad laimikis ilguoju laikotarpiu nesumažėtų daugiau kaip 5 %, palyginti su MSY. Viršutinė intervalo vertė nustatoma tokia, kad tikimybė, jog ištekliai nesieks ribinio neršiančių žuvų biomasės atskaitos taško (Blim), būtų ne didesnė kaip 5 %, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2019/472 2 straipsnio 2 punkte ir Reglamento (ES) 2018/973 2 straipsnio 1 punkte.

Daugiamečiai planai pirmą kartą buvo parengti Šiaurės jūros demersinių žuvų išteklių žvejybos sezonui, kuris prasidėjo 2019 m. sausio 1 d., ir vakarų vandenų demersinių ir giliavandenių žuvų išteklių žvejybos sezonui, kuris prasidėjo 2020 m. sausio 1 d.
Kalbant apie 2020 m. žvejybos galimybes, 62 iš 78 išteklių bendri leidžiami sužvejoti kiekiai (BLSK) buvo nustatyti remiantis F_{MSY}[8]. Taigi daugiau kaip 99 % iškrautų Baltijos jūros, Šiaurės jūros ir Atlanto vandenyno žuvų, kurių išteklius valdo išimtinai ES, buvo sužvejota vykdant tausiai valdomą žvejybą[9]. BLSK, valdomų pagal abu daugiamečius planus ir nustatytų atsižvelgiant į MSY ir atsargumo principu grindžiamas rekomendacijas, skaičius 2019–2024 m. toliau didėjo.

3 POKYČIAI ATITINKAMOSE SRITYSE

Šioje pirmojoje ataskaitoje pristatomi su daugiamečių planų atitinkamų sričių įgyvendinimu susiję pokyčiai, ir ji grindžiama:

1) tikslinėmis konsultacijomis[10];

2) naujausia Tarptautinės jūrų tyrinėjimo tarybos (ICES) rekomendacija dėl atitinkamų Šiaurės jūros ir vakarų vandenų išteklių[11];

3) naujausiais Žuvininkystės mokslo, technikos ir ekonomikos komiteto (ŽMTEK) moksliniais vertinimais dėl valstybių narių nustatytų priemonių įpareigojimui iškrauti laimikį įgyvendinti[12];

[8] F_{MSY} – apskaičiuoto mirtingumo dėl žvejybos vertė, kuri esamomis vidutinėmis aplinkos sąlygomis, taikant tam tikrą žvejybos modelį, užtikrina ilgalaikį MSY.

[9] Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Tausesnės žvejybos Europos Sąjungoje siekis: dabartinė padėtis ir 2021 m. orientyrai“ (SWD(2020) 112 *final*), p. 2.

[10] Suinteresuotosios šalys, su kuriomis konsultuotasi, buvo Šiaurės jūros valstybių narių grupė (Scheveningeno grupė), Šiaurės vakarų vandenų valstybių narių grupė, Pietvakarių vandenų valstybių narių grupė, Šiaurės jūros patariamoji taryba, Šiaurės vakarų vandenų patariamoji taryba, Pietvakarių vandenų patariamoji taryba, Pelaginių išteklių patariamoji taryba, Tolimojo plaukiojimo patariamoji taryba ir Tarptautinė jūrų tyrinėjimo taryba, kurios atsakė, kad negali dalyvauti tokioje apklausoje, taip pat Žuvininkystės mokslo, technikos ir ekonomikos komitetas, nacionaliniai korespondentai ir regioninio koordinavimo grupių pirmininkai (duomenų rinkimo sistema), Komisijos žuvininkystės ir akvakultūros ekspertų grupė, žuvininkystės atašė, Jūrų strategijos pagrindų direktyvos ekspertai, Jūrų ekspertų grupė.

[11] Žr. https://www.ices.dk/advice/Pages/Latest-Advice.aspx.

[12] Žuvininkystės mokslo, technikos ir ekonomikos komitetas (ŽMTEK). Bendrų rekomendacijų dėl įpareigojimo iškrauti laimikį, techninių priemonių ir išsaugojimo priemonių, būtinų siekiant laikytis įsipareigojimų pagal Sąjungos aplinkos teisės aktus, vertinimas (STECF-24-04). *Europos Sąjungos leidinių biuras*, Liuksemburgas, 2024 m., https://stecf.jrc.ec.europa.eu/documents/d/stecf/stecf_24-04_review-jrs-on-lo-tm-and-cm.

4) pirmąja ir antrąja Techninių priemonių reglamento[13] įgyvendinimo ataskaitomis[14] ir

5) Komisijos turima informacija.

Joje siekiama pateikti išvadas po penkerių ir ketverių Šiaurės jūros ir vakarų vandenų daugiamečių planų įgyvendinimo metų.

Šioje ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama pokyčiams, įvykusiems nuo 2019 ir 2020 m. atitinkamai penkiose pagrindinėse srityse: i) žvejybos galimybių nuo 2019 ir 2020 m.; ii) pokyčių įgyvendinant abu daugiamečius planus ES ir Jungtinėje Karalystėje, ES ir Norvegijoje, taip pat vykstant ES, Norvegijos ir Jungtinės Karalystės konsultacijoms; iii) mišriosios žvejybos Šiaurės jūroje ir vakarų vandenyse aspektų, taip pat iv) socialinių ir ekonominių pokyčių / aspektų.

Informacija apie įpareigojimą iškrauti laimikį ir nepageidaujamo laimikio mažinimą iki minimumo, ekosisteminį žvejybos valdymo metodą ir regioninį bendradarbiavimą pagal regionalizavimo politiką pateikiama pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente (SWD(2024) 218 *final*).

3.1 NUO 2019 IR 2020 M. NUSTATYTOS ŽVEJYBOS GALIMYBĖS

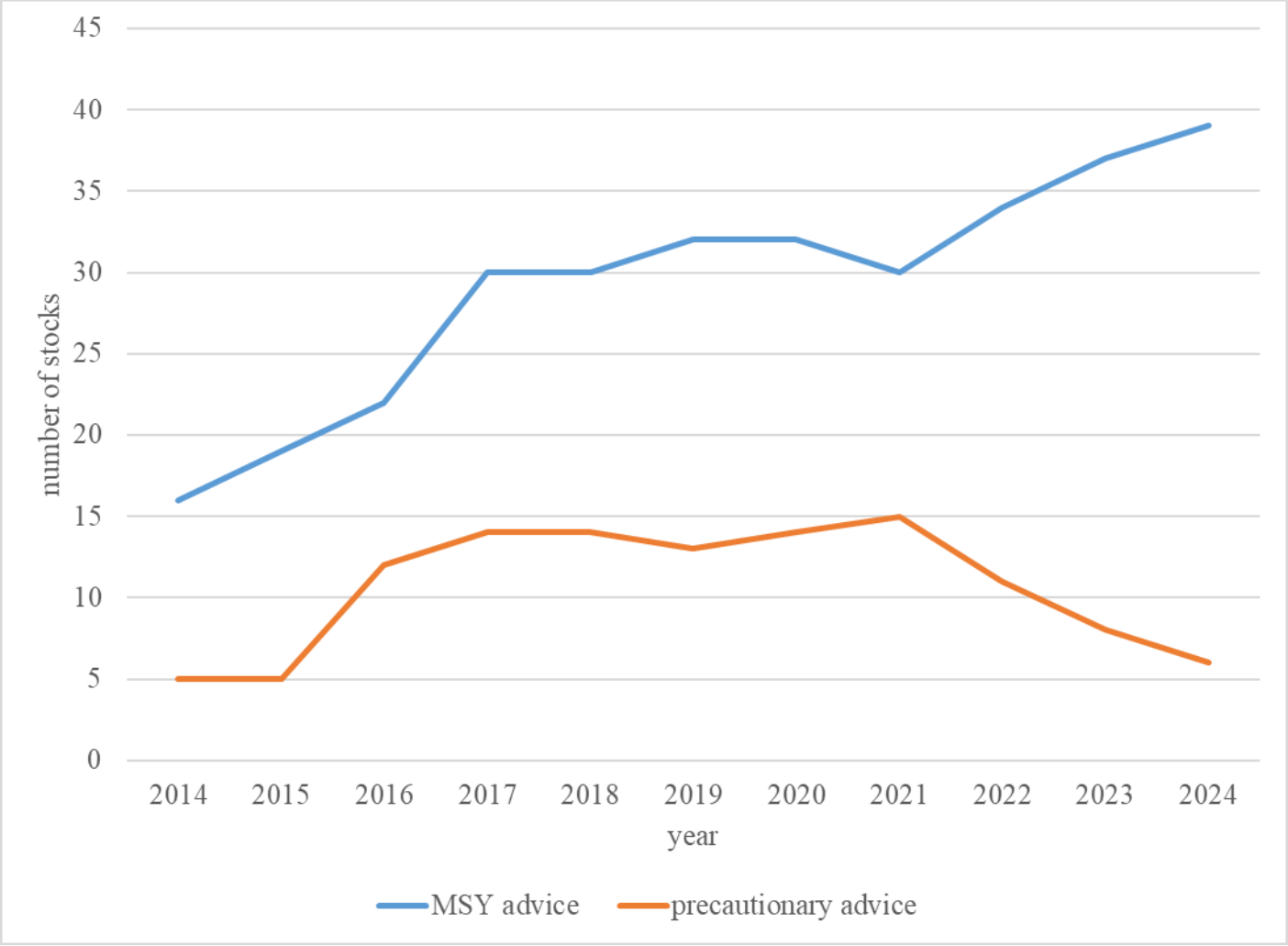
Šiame skirsnyje aprašomi tam tikrų žuvų išteklių ir žvejybos pokyčiai. 1 ir 2 pav. diagramos rodo pokyčius, susijusius su žuvų ištekliais, kurie valdomi bendrai su Jungtine Karalyste ir kuriuos iki Jungtinės Karalystės išstojimo iš ES 2020 m. sausio 31 d. valdė tik ES. Diagramos taip pat apima tam tikrus išteklius, kurie valdomi bendrai su Norvegija. Metams bėgant ICES teikiamos rekomendacijos keitėsi. Dėl kai kurių išteklių, dėl kurių anksčiau buvo pateiktos atsargumo principu grindžiamos rekomendacijos, Komisija gavo MSY rekomendacijas, o dėl kitų išteklių, dėl kurių anksčiau buvo pateiktos MSY rekomendacijos, ICES šįkart pateikė atsargumo principu grindžiamas rekomendacijas. Kalbant apie vien ES valdomus išteklius, 2020 m. visos trys iš trijų žvejybos galimybių Skagerako ir Kategato sąsiauriuose bei Šiaurės jūroje buvo nustatytos laikantis MSY, kaip ir 2024 m.

2020 m. pagal MSY buvo nustatytos visos penkios iš penkių žvejybos galimybių vakarų vandenyse, o 2024 m. – 10 iš 11. Šį padidėjimą lėmė didelės žvejų pastangos ir valstybių narių žuvų išteklių valdymas.

Toliau pateiktoje diagramoje (1 pav.) parodytas išteklių, dėl kurių pateiktos MSY rekomendacijos, skaičiaus padidėjimas, visų pirma 2020–2024 m., nuo daugiamečių planų taikymo pradžios.

[13] 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1241 dėl žuvininkystės išteklių išsaugojimo ir jūrų ekosistemų apsaugos taikant technines priemones, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1967/2006, (EB) Nr. 1224/2009 ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 1380/2013, (ES) 2016/1139, (ES) 2018/973, (ES) 2019/472 ir (ES) 2019/1022 ir panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 894/97, (EB) Nr. 850/98, (EB) Nr. 2549/2000, (EB) Nr. 254/2002, (EB) Nr. 812/2004 bei (EB) Nr. 2187/2005, (OL L 198, 2019 7 25, p. 105).

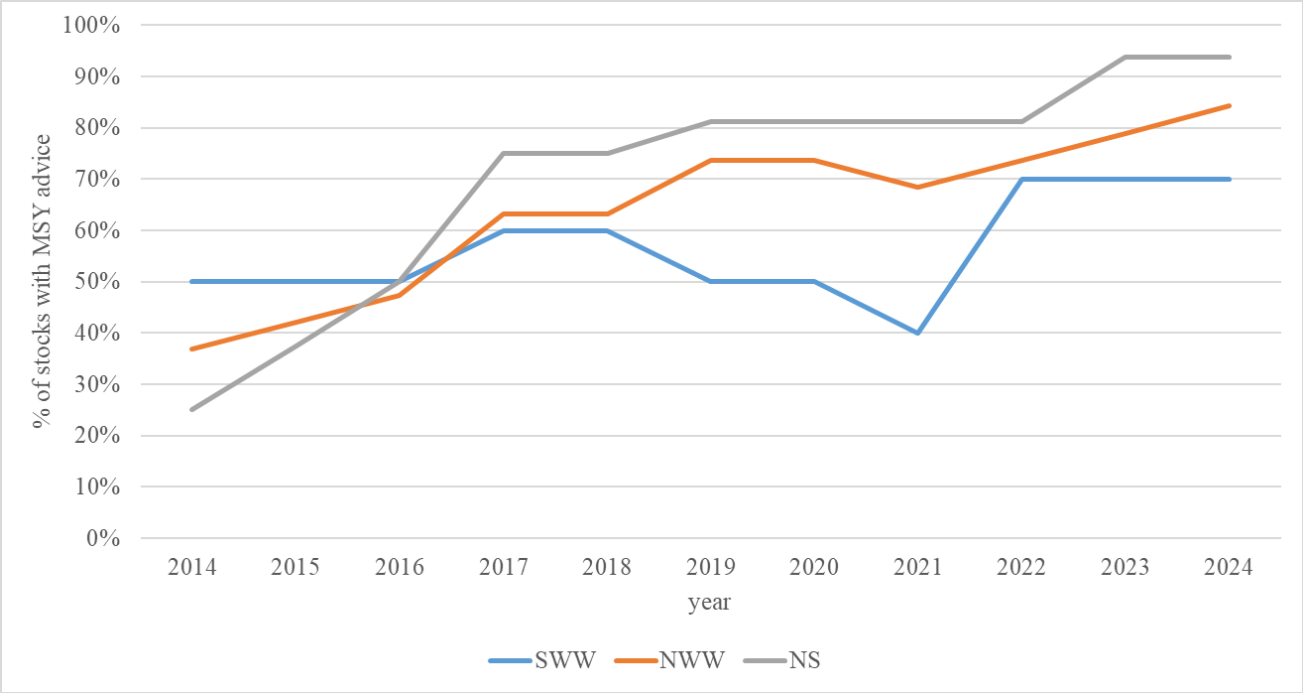
[14] Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai „Techninių priemonių reglamento įgyvendinimas (Reglamento (ES) 2019/1241 31 straipsnis) (COM(2021) 583 *final*)“. Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai. „Techninių priemonių reglamento įgyvendinimas (Reglamento (ES) 2019/1241 31 straipsnis) (COM(2024) 349 *final*)“.

1 pav. Į Šiaurės jūros ir vakarų vandenų daugiamečius planus įtrauktų išteklių, dėl kurių pateikiamos MSY rekomendacijos ir atsargumo principu grindžiamos rekomendacijos nuo pagrindinio reglamento taikymo pradžios (šaltinis – iš ICES rekomendacijų gauti duomenys).

Toliau pateiktoje diagramoje (2 pav.) parodyta, kaip nuo pagrindinio reglamento įgyvendinimo ir abiejų daugiamečių planų įgyvendinimo ICES teikė vis daugiau MSY rekomendacijų dėl daugiamečių planų tikslinių išteklių pietvakarių vandenyse, šiaurės vakarų vandenyse ir Šiaurės jūroje. Tai yra vienas iš teigiamų daugiamečių planų įgyvendinimo rezultatų, nes tobulinti mokslines rekomendacijas, visų pirma dėl tikslinių išteklių, kuriems taikomi daugiamečiai planai, taip pat dėl išteklių, kurie sužvejojami kaip priegauda, tapo bendru tikslu. Toks pagerėjimas buvo įmanomas ir dėl to, kad žvejai įsipareigojo teikti geresnius duomenis moksliniam procesui pagrįsti.

Gali būti nustatyti tam tikri bendro išteklių, dėl kurių pateiktos MSY rekomendacijos, skaičiaus svyravimai (pvz., pietvakarių vandenyse), kurie gali būti susiję su lyginamuoju procesu, per kurį peržiūrimas arba atnaujinamas rekomendacijų pagrindas. Tačiau apskritai, remdamiesi toliau pateikta diagrama, galime daryti išvadą, kad MSY rekomendacijų ilgainiui daugėjo.

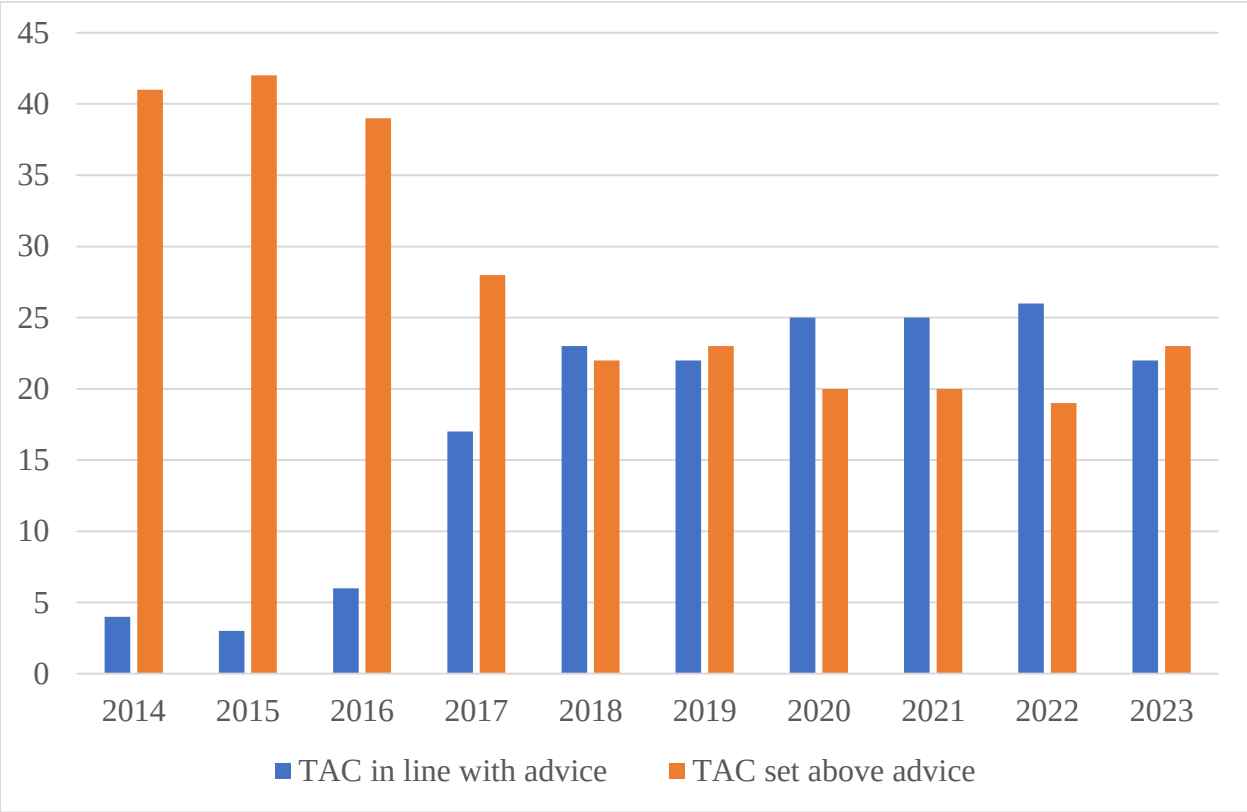

2 pav. Tikslinių išteklių, įtrauktų į Šiaurės jūros ir vakarų vandenų daugiamečius planus (pietvakarių vandenys, SWW; šiaurės vakarų vandenys, NWW; Šiaurės jūra, NS), dėl kurių pateiktos MSY rekomendacijos, procentinė dalis laikui bėgant (šaltinis – iš ICES rekomendacijų gauti duomenys).

Nustatant BLSK nuo 2019 ir 2020 m., kai įsigaliojo daugiamečiai planai, daug BLSK buvo nustatyti laikantis MSY. Be to, kalbant apie atsargumo principu grindžiamas rekomendacijas, Komisija pasiūlė BLSK lygius, kurie ilgainiui, ypač nuo 2019 m., vis labiau artėjo prie ICES rekomenduojamų lygių.

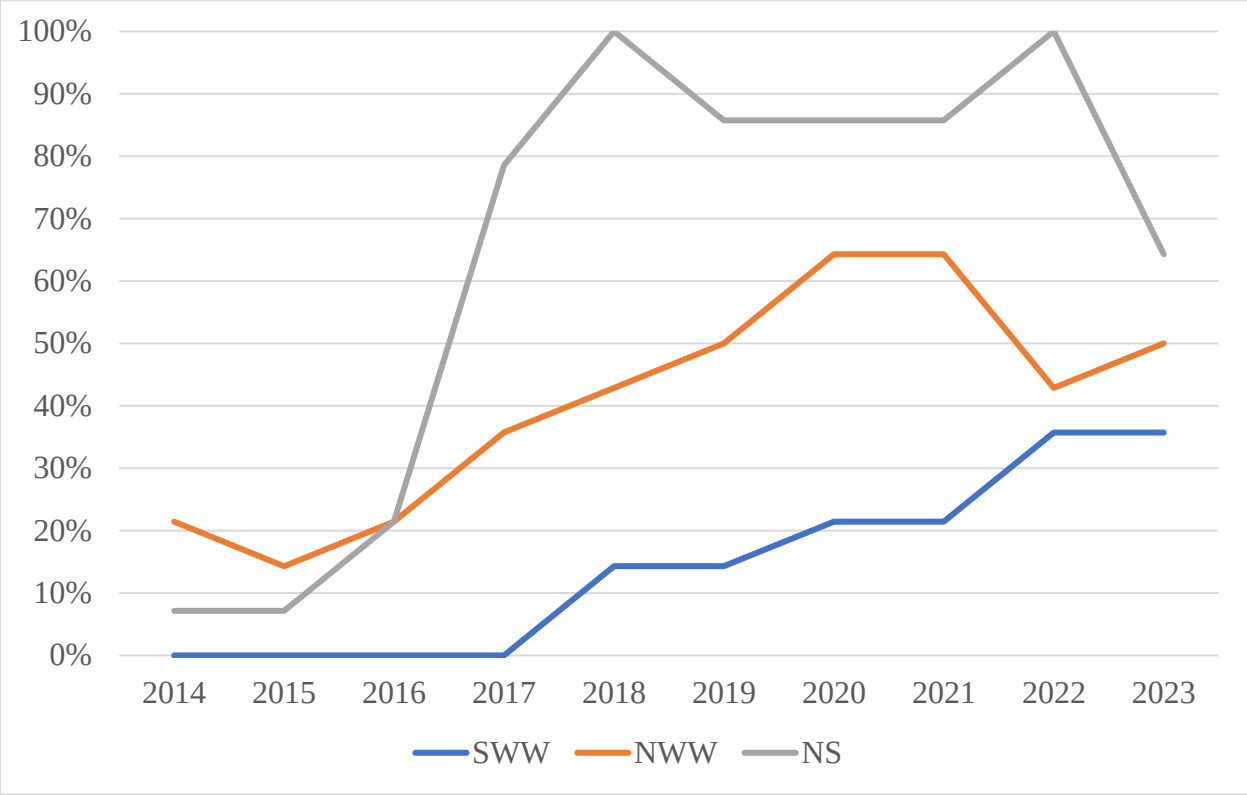
Nuo 2014 m., kuriais įsigaliojo pagrindinis reglamentas, Tarybos nustatytų žvejybos galimybių skaičius padidėjo. Tai atitinka mokslines rekomendacijas dėl tikslinių išteklių pagal daugiamečius planus (žr. 3 pav.). Šis skaičius toliau didėjo nuo 2019 ir 2020 m., kuriais buvo pradėti taikyti daugiamečiai planai. Iki 2019 ir 2020 m. Komisija buvo pasiūliusi ir (arba) Taryba nusprendė kai

kuriems tiksliniams ištekliams, dėl kurių buvo pateiktos atsargumo principu grindžiamos rekomendacijos, nustatyti didesnius nei mokslinėse rekomendacijose nurodytus BLSK. Tačiau nuo 2020 m. tokių atvejų skaičius sumažėjo ir jų pasitaiko tik siekiant atsižvelgti į atitinkamus konkretiems ištekliams būdingus veiksnius. Toliau pateiktoje diagramoje (3 pav.) parodytas šis pokytis, susijęs su visais tiksliniais ištekliais pagal Šiaurės jūros ir vakarų vandenų daugiamečius planus.

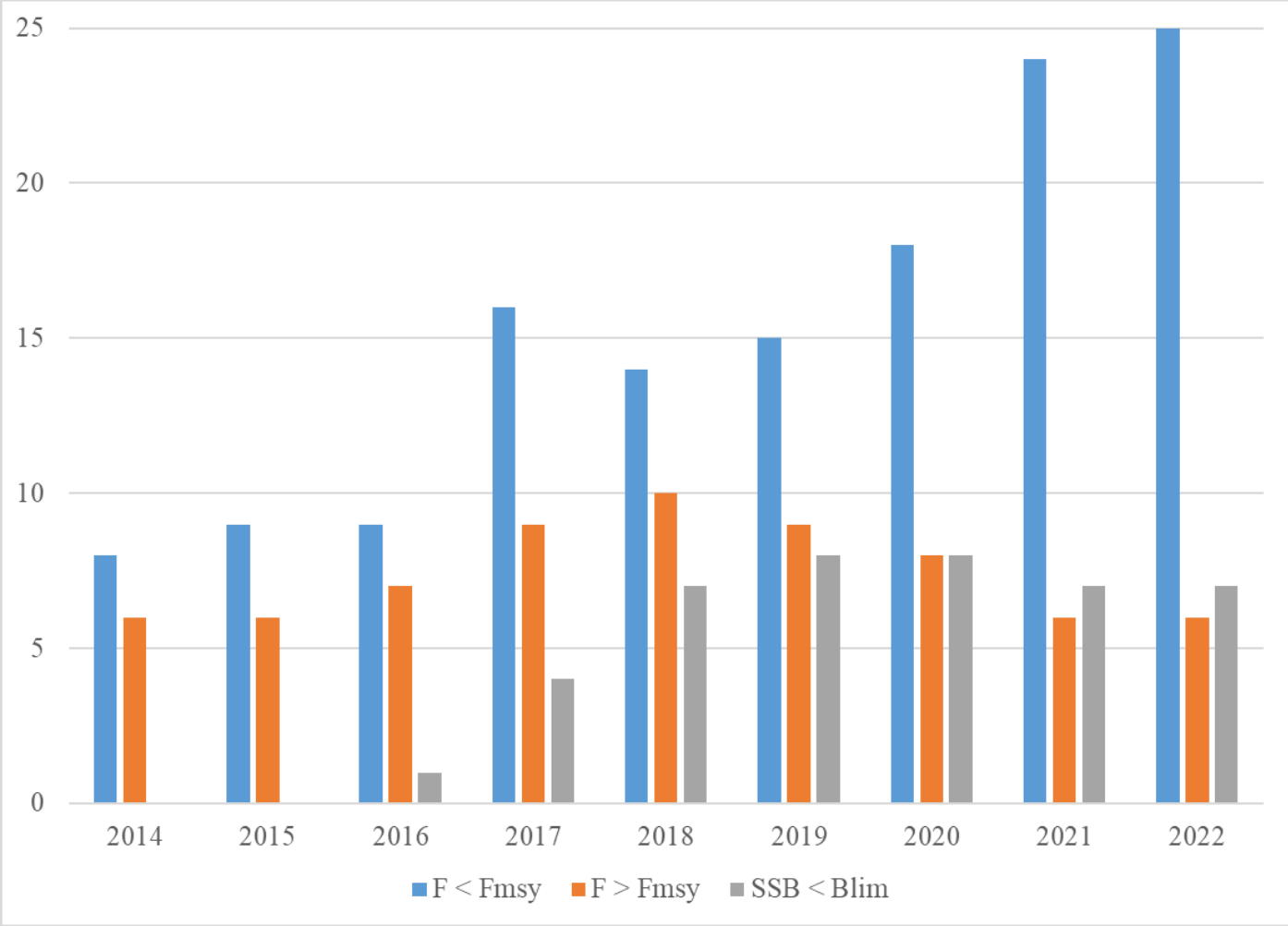
3 pav. BLSK, nustatytų pagal mokslines rekomendacijas (mėlyna juosta), skaičius, palyginti su BLSK, nustatytais viršijant mokslinėse rekomendacijose nurodytą dydį (oranžinė juosta), nuo pagrindinio reglamento įsigaliojimo. Atsižvelgiama tik į tikslinius išteklius pagal Šiaurės jūros ir vakarų vandenų daugiamečius planus.

Toliau pateiktoje diagramoje (4 pav.) parodyta pagal mokslines rekomendacijas nustatytų BLSK pokyčiai nuo pagrindinio reglamento taikymo pradžios trijuose skirtinguose jūrų baseinuose: i) Šiaurės jūros, ii) šiaurės vakarų vandenų ir iii) pietvakarių vandenų. Atsižvelgiama tik į tikslinius išteklius pagal Šiaurės jūros ir vakarų vandenų daugiamečius planus.

4 pav. Pagal mokslines rekomendacijas nustatyti BLSK nuo pagrindinio reglamento taikymo pradžios i) Šiaurės jūroje, ii) šiaurės vakarų vandenyse (WW) ir iii) pietvakarių vandenyse (SWW). Atsižvelgiama tik į tikslinius išteklius pagal Šiaurės jūros ir vakarų vandenų daugiamečius planus.

Iš toliau pateiktos diagramos (5 pav.) matyti, kad nuo Šiaurės jūros ir vakarų vandenų daugiamečių planų taikymo pradžios 2019 ir 2020 m. daugelio žuvų išteklių žvejybos intensyvumas sumažėjo. Todėl šiuo metu mažiau išteklių nesiekia Blim[15] ir yra prieinami didesnio skaičiaus išteklių biomasės rodikliai. Vėlgi taip yra dėl žvejų ir valstybių narių įsipareigojimo nuolat tobulinti duomenų, kuriais prisidedama prie mokslo proceso, teikimą.

5 pav. Tikslinių išteklių būklė pagal Šiaurės jūros ir Vakarų vandenų daugiamečius planus nuo pagrindinio reglamento taikymo pradžios. SSB – išteklių neršiančių žuvų biomasė.

TEIGIAMŲ POKYČIŲ PAVYZDŽIAI

Daugiamečiais planais ir toliau prisidedama prie teigiamų pokyčių vykdant įvairią žvejybą, kurie prasidėjo reformavus BŽP (2013 m.). Tai žvejybai taikomi BLSK padidėjo ir ilgainiui buvo galima daugiau kliautis sveikesniais ištekliais (5 pav.). Pagrindiniai pavyzdžiai: i) norveginių omarų

[15] B_{lim} – patikimiausiose turimose mokslinėse rekomendacijose <...> nustatytas išteklių neršiančių žuvų biomasės atskaitos taškas, kurio nesiekiantys ištekliai gali būti sumažėjusio reprodukcinio pajėgumo, kaip apibrėžta Šiaurės jūros ir vakarų vandenų daugiamečiuose planuose.

Airijos ir Keltų jūrose (2020–2024 m. jų padaugėjo daugiau kaip 12 %); ii) paprastųjų merlangų Šiaurės jūroje (2019–2024 m. jų padaugėjo 346 %); iii) juodadėmių menkių Šiaurės jūroje (2019–2024 m. jų padaugėjo 250 %); iv) jūrinių plekšnių Šiaurės jūroje (2019–2024 m. jų padaugėjo beveik 9 %); v) juodadėmių menkių Skagerako sąsiauryje (2019–2024 m. jų padaugėjo 250 %).

Tokio rezultato nebūtų buvę galima pasiekti be žvejų ir kitų suinteresuotųjų šalių įsipareigojimo atsakingai valdyti žuvų išteklius, kurie galiausiai yra jų pajamų šaltinis. Prie pažangos taip pat prisidėjo aktyvus patariamųjų tarybų dalyvavimas regionalizavimo procese.

Tolesniuose skirsniuose, skirtuose Šiaurės jūrai, Skagerako ir Kategato sąsiauriams bei Balearų jūrai, apžvelgiami pokyčiai šiuose jūrų baseinuose.

ŠIAURĖS JŪRA BEI SKAGERAKO IR KATEGATO SĄSIAURIAI

Nuo pirmųjų Šiaurės jūros daugiamečio plano taikymo metų juodadėmių menkių žvejybos Skagerako ir Kategato sąsiauriuose galimybės 2019–2024 m. padidėjo 250 %.

BALEARŲ JŪRA IR NAUDOJIMASIS VIRŠUTINĖS MSY INTERVALO DALIES LANKSTUMU

ICES pripažino, kad vykdant mišriąją baltamėsių žuvų – australinių jūrinių lydekų, europinių jūrų velnių ir paprastųjų megrimų – žvejybą ribojantis veiksnys yra australinės jūrinės lydekos, ir įvertino, kad jų išteklių būklė yra gera (be kita ko, jie viršija MSY $B_{trigger}$[16])[17], . Tai reiškia, kad Vakarų vandenų daugiamečio plano 4 straipsnio 5 dalyje nustatytos teisinės sąlygos, susijusios su viršutinės MSY intervalo dalies naudojimu, buvo įvykdytos. Siekdama suteikti žvejams daugiau lankstumo ir sudaryti jiems sąlygas geriau išnaudoti kitų baltamėsių žuvų rūšių kvotas, Komisija pasiūlė 2020, 2022, 2023 ir 2024 m. australinių jūrinių lydekų BLSK nustatyti remiantis viršutinės MSY intervalo dalies vertėmis. Taryba šiems pasiūlymams pritarė. Tačiau 2021 m. BLSK buvo nustatytas atsižvelgiant į atsargumo principu grindžiamą rekomendaciją. Po to, atlikus lyginamąją analizę[18], 2022 m. BLSK vėl buvo nustatytas remiantis viršutinės MSY intervalo dalies vertėmis.

Pirėnų pusiasalio balstamėsių žuvų išteklių – europinių jūrų velnių, megrimų ir norveginių omarų, – sužvejojamų kartu su australinėmis jūrinėmis lydekomis vykdant mišriąją baltamėsių žuvų žvejybą, nuo 2022 m. taip pat iš esmės padidėjo.

Per konsultacijas su suinteresuotosiomis šalimis, vykusias rengiant šią ataskaitą, Prancūzijos nacionalinis jūrų žvejybos ir marikultūros komitetas (pranc. *Comité national des pêches maritimes et des élevages marins*, CNPMEM) patvirtino, kad daugiamečiai planai suteikia lankstumo nustatant žvejybos galimybes, visų pirma kalbant apie mišriąją žvejybą, kad būtų išvengta

[16] ICES (2023), *Iberian Waters mixed-fisheries considerations*. 2023 m. ICES patariamojo komiteto ataskaita. 2023 m. ICES rekomendacija, https://doi.org/10.17895/ices.advice.24212058.

ICES (2024), *Hake (Merluccius merluccius) in divisions 8.c and 9.a, Southern stock (Cantabrian Sea and Atlantic Iberian waters)*. 2024 m. ICES patariamojo komiteto ataskaita. 2024 m. ICES rekomendacija, https://doi.org/10.17895/ices.advice.25019306.

[17] MSY $B_{trigger}$ – biomasės dydis, kurio nesiekiančių išteklių atžvilgiu turi būti imamasi valdymo veiksmų, siekiant užtikrinti, kad jie galėtų atsikurti iki dydžio, viršijančio lygį, kuriam esant ilguoju laikotarpiu užtikrinamas MSY.

[18] ICES (2023), *Benchmark workshop on anglerfish and hake (WKANGHAKE; outputs from 2022 meeting)*. ICES mokslinės ataskaitos, 5:17, p. 354, https://doi.org/10.17895/ices.pub.20068997.

žvejybos sustabdymo situacijų. Tačiau Komitetas apgailestavo, kad Taryboje nustatant BLSK ir kvotas nebuvo pasinaudota lankstumo priemonėmis. Pietvakarių vandenų patariamoji taryba (SWWAC) pritartų tam, kad viršutinės MSY intervalo dalies vertės būtų plačiau naudojamos dėl ekonominių priežasčių. Kai kurie konsultacijose dalyvavę mokslininkai mano, kad poveikis yra neutralus ir kad nustatant BLSK orientyras turėtų būti ne MSY intervalas, o F_{MSY} (MSY taško vertė).

CNPMEM, Šiaurės vakarų vandenų patariamoji taryba (NWWAC), Šiaurės vakarų vandenų valstybių narių grupė, du ŽMTEK nariai ir regioninė duomenų rinkimo koordinavimo grupė mano, kad Šiaurės jūros ir vakarų vandenų daugiamečių planų įgyvendinimas padėjo padidinti BLSK, valdomų laikantis MSY, skaičių.

Komisija mano, kad daugiamečio plano taisyklės suteikė tam tikro lankstumo valdant išteklius, kuriems nustatyti intervalai. Geras pavyzdys – pirmiau apibūdintos australinės jūrinės lydekos Biskajos įlankoje ir Balearų jūroje. Reaguodama į CNPMEM, kuris norėtų, kad Tarybos derybose būtų daugiau lankstumo, nuomonę, Komisija pažymėjo, kad teikdama pasiūlymus dėl žvejybos galimybių ji jau dabar visapusiškai naudojasi daugiamečių planų suteikiamu lankstumu visais su Atlanto vandenyno baseinu susijusiais atvejais. Kitaip tariant, visi siūlomi BLSK atitinka MSY taško vertę arba, jei tenkinamos teisinės sąlygos, Komisija siūlo MSY viršutinį lygį atitinkantį BLSK.

3.1.1 Apribojimai

Žvejyba Biskajos įlankoje

Tvariu Biskajos įlankos išteklių valdymu, kurį vykdo žvejai, mokslininkai ir valstybės narės, užtikrinamos stabilios žvejybos galimybės, savo ruožtu suteikiančios gerą ekonominį pagrindą šio regiono pakrančių bendruomenėms. Tačiau per pastaruosius trejus metus šiame jūros baseine labai sumažėjo tam tikrų išteklių žvejybos galimybės. Pirmasis sumažėjimas įvyko 2022 m., kai europinių jūrų liežuvių BLSK Biskajos įlankoje turėjo būti sumažintas 36 %, siekiant sumažinti žvejybos intensyvumą ir užtikrinti, kad ištekliai atitiktų MSY lygį. Taryba pritarė Komisijos pasiūlymui dėl šio sumažinimo. Tuomet 2023 m. BLSK buvo padidintas 20 %.

2023 m. ICES galėjo pateikti MSY rekomendaciją dėl sidabrinių polakų Biskajos įlankoje ir Pirėnų pusiasalio vandenyse. Rekomenduota trijų išteklių BLSK sumažinti 53 %, ir tai turėjo būti visiškai įgyvendinta (nors, palyginti su ankstesne ICES rekomendacija, tai buvo tik 4 % sumažinimas). Sidabriniai polakai yra ištekliai, kurie sužvejojami kaip priegauda pagal Vakarų vandenų daugiametį planą, kurio 5 straipsnio 3 dalyje dėl žvejybą stabdančių žuvų rūšių reikalaujama atsižvelgti į tai, kad tuo pat metu sunku visus išteklius žvejoti laikantis MSY lygio, ypač tais atvejais, kai dėl to mišrioji žvejyba nutraukiama anksčiau laiko. Paaiškėjo, kad arba šių išteklių BLSK turėjo būti nustatytas atsižvelgiant į naujai įvertintą MSY vertę, arba ŽMTEK turėjo atlikti 2024 m. rizikos, kad teks stabdyti žvejybą, vertinimą, remdamasis atitinkamais duomenimis, kuriuos pateikė tos valstybės narės, kurios teigė, kad smarkiai sumažinus sidabrinių polakų BLSK jų laivynai susidurtų su tokiu žvejybos sustabdymu. Buvo nuspręsta 2024 m. nustatyti 35 %

mažesnį BLSK, nes ŽMTEK patvirtino, kad kyla pavojus, jog teks stabdyti kitų sveikesnių išteklių žvejybą, kurios metu sidabriniai polakai sužvejojami kaip priegauda arba kartu su kitais sveikesniais ištekliais vykdant mišriąją žvejybą.

Komisija taip pat turėjo pasiūlyti 2024 žvejybos metams pagal ICES rekomendaciją gerokai sumažinti ir kitų išteklių Biskajos įlankoje BLSK, t. y. paprastųjų merlangų – 41 %, norveginių omarų – 14 %, europinių jūrų liežuvių – 7 % ir pietinių paprastųjų vilkešerių – 22 %, kad jų žvejyba būtų tausi ir atitiktų MSY lygį. Taryba visais atvejais pritarė Komisijos pasiūlymui.

Ankstesniais metais europinių jūrų liežuvių ir norveginių omarų žvejyba buvo valdoma tvariai, laikantis MSY, o sidabrinių polakų ir paprastųjų merlangų, kurių ištekliai naujai įvertinti atsižvelgiant į MSY, BLSK buvo labai sumažinti. Žvejai abejojo, ar šiems ištekliams poveikio neturėjo kiti, su žvejyba nesusiję, veiksniai, ir teigė, kad daugiamečiuose planuose pernelyg daug dėmesio skiriama trumpalaikiam įgyvendinimui, o ne laipsniškam mažinimui. Šiuo klausimu Komisija pažymi, kad ICES savo naujausioje ekosistemos apžvalgoje pabrėžė, kad natūralus žuvų išteklių mirtingumas ekoregione proporcingai didėja dėl kitų veiksnių, nesusijusių su žvejyba, kurios intensyvumas nuo XX a. paskutiniojo dešimtmečio nuolat mažėjo, ir šie kiti veiksniai visų pirma yra plėšrūnai ir klimato kaita[19]. Įprasta, kad išteklių dydis ir jų biologiniai parametrai svyruoja, o tai lemia tam tikrą atitinkamų kvotų sumažinimą arba padidinimą.

Komisija pripažįsta nuolatines žvejybos sektoriaus ir suinteresuotųjų šalių pastangas mažinti žuvų ištekliams daromą neigiamą poveikį ir laikytis mokslinių rekomendacijų. Pagal daugiamečius planus reikalaujama, kad BLSK kasmet būtų nustatomi atsižvelgiant į MSY, ir neleidžiama taikyti pakopinio metodo, pagal kurį išteklių, kurie anksčiau buvo valdomi tvariai, laikantis MSY lygio, žvejybos galimybes būtų galima mažinti palaipsniui.

3.2 IŠTEKLIAI, BENDRAI VALDOMI SU PAKRANTĖS VALSTYBĖMIS ŠIAURĖS RYTŲ ATLANTE, VISŲ PIRMA SU JUNGTINE KARALYSTE IR NORVEGIJA, VYKDANT MIŠRIĄJĄ ŽVEJYBĄ

Nors daugiamečiai planai ir toliau yra naudingas pagrindas per metines konsultacijas su ES nepriklausančiomis šalimis nustatyti ES pozicijas dėl bendrai valdomų išteklių, visų pirma tais atvejais, kai ICES rekomenduoja nulinį laimikį, dėl faktinio BLSK dydžio turi būti konsultuojamasi. Tačiau ataskaitoje taip pat aptariamas daugiamečių planų taikymas iki Jungtinės Karalystės išstojimo iš ES.

Iš europinių jūrinių lydekų šiaurinių išteklių (Didžiojoje Šiaurės jūroje, Keltų jūroje ir Biskajos įlankos šiaurinėje dalyje) pokyčių matyti, kad nuo XXI a. pirmojo dešimtmečio pradžios šie ištekliai atsigavo ir tapo labiau paplitę Šiaurės jūroje. Europinių jūrinių lydekų išteklių lyginamoji analizė atlikta 2022 m.

BLSK, dėl kurio deramasi su Jungtine Karalyste, nustatomas pagal Vakarų vandenų daugiamečio plano intervalus. BLSK nustatomas laikantis MSY taško vertės. Tačiau ES pasinaudojo

[19] ICES (2022), *Bay of Biscay and the Iberian Coast ecoregion – Ecosystem overview*. 2022 m. ICES patariamojo komiteto ataskaita. 2022 m. ICES rekomendacija, 6.1 skirsnis, https://doi.org/10.17895/ices.advice.21731579.

daugiamečio plano nuostatomis ir apribojo sumažinimą iki 20 % MSY viršutinėje intervalo dalyje tais atvejais, kai 2022 m. rekomenduota sumažinti dar labiau. Europinių jūrinių lydekų šiaurinių išteklių klausimas taip pat aptariamas derybose su Norvegija.

Šiaurės vakarų vandenų patariamoji taryba apgailestauja, kad nustatant žvejybos šiaurės vakarų vandenyse galimybes nebuvo naudojami MSY intervalai. Komisija mano, kad intervalai buvo naudojami tais atvejais, kai buvo įvykdytos teisinės jų naudojimo sąlygos.

Pagal Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimą[20] ES ir Jungtinė Karalystė gali apsvarstyti galimybę kartu parengti daugiametes išteklių išsaugojimo ir valdymo strategijas kaip pagrindą BLSK ir kitoms valdymo priemonėms nustatyti; dėl tokių strategijų vyksta diskusijos Specialiajame žuvininkystės komitete.

3.3 MIŠRIOSIOS ŽVEJYBOS ŠIAURĖS JŪROJE IR VAKARŲ VANDENYSE REALIJOS

Šiaurės jūros ir vakarų vandenų ES vandenyse paprastai vykdoma mišrioji žvejyba, kai žvejojami komerciškai vertingi ir sveikesni žuvų ištekliai, pavyzdžiui, norveginiai omarai Kategato sąsiauryje, juodadėmės menkės Keltų jūroje, juodadėmės menkės į vakarus nuo Škotijos ir šiaurinės jūrinės lydekos. Tačiau vykdant tokią žvejybą neišvengiamai sužvejojama kitų žuvų išteklių, kurie tam tikrais atvejais gali patirti daug didesnį neigiamą poveikį nei sveikesni tiksliniai ištekliai. Pavyzdžiai apima neišvengiamą išsekusių atlantinių menkių ir paprastųjų merlangų išteklių priegaudą Keltų jūroje žvejojant geros būklės juodadėmių menkių išteklius tame jūros baseine, išsekusių raudonpelekių pagelų išteklių priegaudą žvejojant geros būklės šiaurines jūrines lydekų išteklius ūdomis Keltų jūroje ir išsekusių atlantinių menkių priegaudą žvejojant norveginius omarus Kategato sąsiauryje.

Tai tik keletas pavyzdžių, iliustruojančių mišriosios žvejybos Europos vandenyse realijas. Esant tokiai mišriajai žvejybai, Šiaurės jūros ir vakarų vandenų daugiamečių planų 4 ir 5 straipsniai atitinkamai taikomi žvejybą stabdančių žuvų rūšims ir juose numatoma, kad reikia atsižvelgti į tai, jog sunku vienu metu žvejoti visus išteklius laikantis MSY. Visgi reikia imtis ir priemonių siekiant kuo labiau sumažinti neišvengiamą priegaudą. Į daugiamečius planus įtraukus priemonių konkrečiai tokioms priegaudoms mažinti, jie padėjo siekti šio tikslo (žr. toliau pateiktus pavyzdžius).

Šiaurės vakarų vandenų valstybių narių grupė pripažįsta, kad Šiaurės jūros daugiametis planas buvo naudingas siekiant išvengti su žvejybos sustabdymu susijusių situacijų valdant mišriąją žvejybą.

Toliau pateikiami keli konkretūs pavyzdžiai, kaip mišrioji žvejyba buvo valdoma įvairiuose jūrų baseinuose.

[20] Europos Sąjungos bei Europos atominės energijos bendrijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prekybos ir bendradarbiavimo susitarimas (OL L 149, 2021 4 30, p. 10).

3.3.1 KATEGATO SĄSIAURIS

Pagal Šiaurės jūros daugiametį planą numatytų priemonių, kuriomis siekiama apsaugoti tam tikrus Kategato sąsiaurio išteklius, pavyzdžiai apima pasiūlymą remiantis Šiaurės jūros daugiamečio plano 4 straipsnio 4 dalimi, siekiant, kad neišvengiama atlantinių menkių priegauda Kategato sąsiauryje žvejojant norveginius omarus būtų kuo mažesnė, norveginių omarų BLSK Skagerako ir Kategato sąsiauriuose nustatyti laikantis apatinės MSY intervalo dalies verčių. Taryba Komisijos pasiūlymams pritarė tik 2020, 2022 ir 2024 m. Tačiau visais kitais metais BLSK ji taip pat nustatė laikydamasi apatinės MSY intervalo dalies verčių.

Be to, nuo 2020 m. Kategato sąsiaurio atlantinių menkių ištekliams taikomos taisomosios priemonės. Pagal jas žvejybai dugniniais tralais pradėti naudoti selektyvesni žvejybos įrankiai, t. y. norveginius omarus leidžiama žvejoti tik naudojant „Seltra“ arba švediškas groteles, ir ši priemonė derinama su menkių priegaudos apribojimu iki ne daugiau kaip 1,5 %. Be to, siekiant paskatinti laivus naudoti nuotolinę elektroninę stebėseną, kad būtų veiksmingai stebima, kaip laikomasi įpareigojimo iškrauti laimikį, ES laivai, dalyvaujantys valstybės narės projekte dėl visapusiškai dokumentuotos žvejybos, vietoj to gali naudoti žvejybos įrankius, atitinkančius Techninių priemonių reglamentą.

Šių priemonių nauda ta, kad norveginių omarų tikslinę žvejybą buvo galima tęsti, o dėl atlantinių menkių, sužvejojamų kaip priegauda, buvo nustatytos priemonės. Šiuo atžvilgiu ICES negali įvertinti, kokia mirtingumo dalis yra susijusi su žvejyba (ir dėl to nėra natūralus mirtingumas) ar migracija į Šiaurės jūrą po to, kai Kategato sąsiauriu pasinaudojama kaip jauniklių auginimo vieta. ICES rekomendacijose ir techninėje tarnyboje taip pat nurodoma, kad reikia naudoti selektyvesnius žvejybos įrankius.

3.3.2 KELTŲ JŪROS PAVYZDŽIAI

Vakarų vandenų daugiamečio plano priemonių, kuriomis siekiama apsaugoti kaip priegaudą sužvejotus išteklius Keltų jūroje, pavyzdžiai apima pasiūlymą remiantis Vakarų vandenų daugiamečio plano 4 straipsnio 3 dalimi juodadėmių menkių BLSK nustatyti laikantis apatinės MSY intervalo dalies verčių, kad būtų kuo labiau sumažinta neišvengiama atlantinių menkių ir paprastųjų merlangų, kurie pagal Vakarų vandenų daugiametį planą yra tiksliniai ištekliai, priegauda žvejojant juodadėmes menkes. Taryba pritarė Komisijos pasiūlymui dėl 2020 m. – paskutinių metų prieš Jungtinei Karalystei išstojant iš ES. 2021 m. Taryba nustatė laikinus BLSK, o vėliau 2021 m. antrąjį pusmetį dėl BLSK buvo susitarta su Jungtine Karalyste. Nuo 2021 m. dėl šių išteklių derėtasi per ES ir Jungtinės Karalystės konsultacijas.

Žvejybos galimybių reglamentu, remdamasi Vakarų vandenų daugiamečio plano 8 straipsniu, 2020 m. Komisija pasiūlė papildomas taisomąsias priemones, taikomas Keltų jūros atlantinėms menkėms ir paprastiesiems merlangams, kurie abu yra tiksliniai ištekliai. Į jas įtrauktos neatsiejamai susijusios techninės priemonės ir tokio dydžio atlantinių menkių priegaudos Keltų jūroje kvota, kuri užtikrintų išteklių, sužvejojamų kaip priegauda, apsaugą ir kartu leistų toliau vykdyti tikslinę juodadėmių menkių žvejybą. Kalbant apie BLSK, Komisija pasiūlė jį sumažinti

88 %, atsižvelgiant į MSY tašką ir ICES rekomendacijos taisyklę. Kadangi tokiu atveju būtų nustatytas nedidelis atlantinių menkių BLSK – 189 tonos – ir dėl jo išeikvojimo būtų sustabdyta kitų baltamėsių žuvų žvejyba Keltų jūroje, Taryba nusprendė nesivadovauti Komisijos pasiūlymu dėl BLSK ir vietoj to nustatė 805 tonų BLSK, kad būtų išvengta ankstyvo kitų baltamėsių žuvų žvejybos Keltų jūroje nutraukimo. Šis BLSK vis tiek leido gerokai padidinti biomasę. Be to, Taryba nustatė selektyvesnius baltamėsių žuvų žvejybos Keltų jūroje būdus, kurie neatsiejamai susiję su 2020 m. žvejybos galimybių reglamentu. Nesant šių neatsiejamai susijusių priemonių, BLSK būtų turėjęs būti mažesnis. Vėliau tame reglamente nustatytos priemonės buvo pakeistos deleguotuoju aktu[21], grindžiamu 2020 m. priimta bendra Šiaurės vakarų vandenų valstybių narių grupės rekomendacija, kurioje nustatyti kiti selektyvesni žvejybos būdai.

Kitas pavyzdys Keltų jūroje – raudonpelekiai pagelai, kurie yra neišvengiama šiaurinių jūrinių lydekų priegauda, sužvejojama ūdomis žvejojančiais laivais. ICES rekomendavo nulinį šių išteklių laimikį, nes įvertino, kad jie išeikvoti[22]. Tačiau tai būtų sustabdę šiaurinių jūrinių lydekų žvejybą. Todėl 2023 ir 2024 m. buvo nustatytas mažas BLSK, taikytinas tik priegaudai, kad šiame jūros baseine būtų galima toliau žvejoti šiaurines jūrines lydekas ir kiek įmanoma labiau apsaugoti raudonpelekius pagelus, sužvejojamus kaip priegauda. Be to, Šiaurės vakarų vandenų valstybių narių grupė susitarė dėl bendros rekomendacijos nustatyti mažiausius išteklių išsaugojimą užtikrinančius orientacinius dydžius, taikomus raudonpelekiams pagelams, sužvejojamiems vykdant verslinę ir mėgėjišką žvejybą bei žvejybos draudimo rajonuose, siekiant geriau apsaugoti raudonpelekių pagelų nerštavietes ir jauniklius. Remdamasi šia bendra rekomendacija, Komisija 2023 metams priėmė techninę priemonę – deleguotąjį aktą, kurio galiojimas buvo pratęstas iki 2024 m.[23]

Viena pramonės organizacija (CNPMEM) sukritikavo daugiametį planą kaip pernelyg griežtą tikslinių išteklių sąrašo atžvilgiu ir pažymėjo, kad nėra aiškių kriterijų, kuriais remiantis būtų galima nustatyti tikslinius išteklius.

---

[21] 2021 m. rugpjūčio 23 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2021/2324, kuriuo dėl tam tikrai demersinei ir pelaginei žvejybai Keltų jūroje, Airijos jūroje ir į vakarus nuo Škotijos skirtų techninių priemonių iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1241, (OL L 465, 2021 12 29, p. 1).

2022 m. spalio 20 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2022/2588, kuriuo dėl tam tikrai demersinei ir pelaginei žvejybai Keltų jūroje, Airijos jūroje ir į vakarus nuo Škotijos skirtų techninių priemonių iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1241, (OL L 338, 2022 12 30, p. 44).

2023 m. lapkričio 30 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2024/492, kuriuo dėl tam tikrai demersinių ir pelaginių žuvų žvejybai Keltų jūroje, Airijos jūroje ir į vakarus nuo Škotijos skirtų techninių priemonių pratęsimo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1241, (OL L, 2024/492, 2024 2 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/492/OJ).

[22] ICES (2022), *Blackspot seabream (Pagellus bogaraveo) in subareas 6–8 (Celtic Seas, the English Channel, and Bay of Biscay)*. 2022 m. ICES patariamojo komiteto ataskaita. 2022 m. ICES rekomendacija, https://doi.org/10.17895/ices.advice.19453802.

[23] 2022 m. liepos 19 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2023/56, kuriuo dėl raudonpelekiams pagelams (*Pagellus bogaraveo*) ICES 6–8 parajoniuose taikomų specialių techninių priemonių iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1241, (OL L 5, 2023 1 6, p. 1).

2023 m. lapkričio 30 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2024/491, kuriuo dėl raudonpelekiams pagelams (*Pagellus bogaraveo*) ICES 6–8 parajoniuose taikomų specialių techninių priemonių pratęsimo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1241, (OL L, 2024/491, 2024 2 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/491/oj?locale=lt).

Svarbu pažymėti, kad diskusijose dėl daugiamečių planų Komisija pasiūlė, kad teisėkūros institucijos perduotų Komisijai įgaliojimus iš dalies pakeisti tikslinių išteklių sąrašus. Tačiau teisėkūros institucijos nepritarė Komisijos pasiūlymui ir nusprendė išlaikyti savo įgaliojimus iš dalies pakeisti tikslinių išteklių sąrašą.

3.4 TEISINGUMO TEISMO SPRENDIMAS BYLOJE C-330/22

2024 m. sausio 11 d. sprendimu[24] Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – Teismas) patvirtino 2020 m. žvejybos galimybių reglamento[25] galiojimą tiek, kiek tai susiję su jame nustatytais keturiais tik neišvengiamai priegaudai skirtais BLSK, viršijančiais ICES rekomendaciją dėl nulinio laimikio. Teismas nusprendė, kad Taryba turi diskrecijos teisę nustatyti išteklių, kurie sužvejojami kaip priegauda, BLSK, viršijančius moksliškai rekomenduojamus dydžius, kad suderintų tikslą tęsti mišriąją žvejybą ir tikslą užtikrinti gerą atitinkamų išteklių biologinę būklę. Be to, Teismas nusprendė, kad dėl išteklių, kurie į daugiamečius planus įtraukti kaip tiksliniai, įpareigojimas pasiekti ir po 2020 m. išlaikyti MSY lygį „taikomas griežtai ir be išimčių“.

4 EKOSISTEMINIS METODAS

Pagrindinio reglamento 2 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad pagal BŽP žvejybos valdymui turi būti taikomas ekosisteminis metodas, kad būtų sumažintas žvejybos veiklos neigiamas poveikis jūrų ekosistemai. Daugiamečio plano 3 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad daugiametis planas turi būti suderintas su ES aplinkos teisės aktais, visų pirma tikslu iki 2020 m. pasiekti gerą aplinkos būklę, kaip reikalaujama Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje (JSPD)[26]. JSPD numatyta 11 kokybinių deskriptorių, pagal kuriuos nustatoma gera aplinkos būklė. Daugiamečių planų tikslas – užtikrinti, kad būtų įvykdytos 3 deskriptoriaus (kuris yra svarbiausias žvejybos valdymui) sąlygos, ir padėti įvykdyti kitų susijusių deskriptorių sąlygas proporcingai pagal vaidmenį, kurį žvejyba atlieka juos įgyvendinant.

3 deskriptorius yra tiesiogiai susijęs su žvejybos galimybių nustatymu. Jame parašyta: „*Komerciniams tikslams naudojamos žuvų, moliuskų ir vėžiagyvių populiacijos neviršija saugių biologinių ribų ir jų pasiskirstymas pagal amžių ir dydį parodo gerą išteklių būklę.*“ Žvejybos veikla daro poveikį deskriptoriams, susijusiems su: 1) biologine įvairove, 4) mitybos tinklu, 6)

[24] 2024 m. sausio 11 d. Sprendimas *Friends of the Irish Environment (Possibilités de pêche supérieures à zéro)*, C-330/22, EU:C:2024:19.

[25] 2020 m. sausio 27 d. Tarybos reglamentas (ES) 2020/123, kuriuo 2020 metams nustatomos tam tikrų žuvų išteklių ir žuvų išteklių grupių žvejybos galimybės, taikomos Sąjungos vandenyse žvejojantiems laivams ir kai kuriuose Sąjungai nepriklausančiuose vandenyse žvejojantiems Sąjungos žvejybos laivams, (OL L 25, 2020 1 30, p. 1).

[26] 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/56/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų jūrų aplinkos politikos srityje pagrindus, (OL L 164, 2008 6 25, p. 19).

jūros dugno vientisumu ir 10) jūrą teršiančiomis šiukšlėmis. Žvejybos poveikis kitiems deskriptoriams geriausiu atveju yra netiesioginis ir (arba) nereikšmingas[27].

ICES nurodo, kad nuo XX a. paskutiniojo dešimtmečio mirtingumas dėl žvejybos nuolat mažėjo ir dabar yra vidutiniškai mažesnis nei F_{MSY}[28].

Vykdant žvejybą galima sužvejoti saugomų rūšių, pavyzdžiui, jūrų paukščių ir jūrų žinduolių[29]. 2013 m. BŽP reforma pasiūlyta naujų bendradarbiavimo būdų konkretaus regiono suinteresuotosioms šalims ir valstybėms narėms, kad jos galėtų susitarti dėl jų jūros baseinams skirtų specialių priemonių.

5 ĮPAREIGOJIMAS IŠKRAUTI LAIMIKĮ

Vienas pagrindinių reformuotos BŽP (2013 m.) tikslų – įgyvendinti įpareigojimą iškrauti laimikį ir palaipsniui sustabdyti laimikio išmetimą į jūrą vengiant nepageidaujamo laimikio ir mažinant jo kiekį. Įpareigojimas iškrauti laimikį taikomas rūšims, valdomoms pagal BLSK, – tai galioja nuo 2019 m. sausio mėn.

Kalbant apie įpareigojimą iškrauti laimikį, konsultacijose dalyvavusios suinteresuotosios šalys nurodė, kad, nors esama įrodymų, jog į jūrą išmetamų žuvų kiekis sumažėjo, įpareigojimo iškrauti laimikį tikslas nepasiektas ir pagrindinis uždavinys tebėra užtikrinti, kad įpareigojimas iškrauti laimikį būtų įgyvendinamas pagal teisinę sistemą, kartu skatinant keisti žvejybos modelius ir siekti didesnio selektyvumo. Nepaisant to, nuo tada, kai nustatytas įpareigojimas iškrauti laimikį, žvejybos sektorius įdėjo daug pastangų siekdamas suprasti ir vėliau įgyvendinti šią politiką, taip pat aktyviai bendradarbiauti su mokslinių tyrimų institutais, kad sukurtų būdus, kaip išvengti nepageidaujamo laimikio ir jį sumažinti, taip pat pagerintų bendrąsias žinias apie šias rūšis (įskaitant išgyvenamumą).

Teigiamai vertintina tai, kad suinteresuotosios šalys patvirtina, jog įpareigojimas iškrauti laimikį paskatino mokslinius tyrimus, kuriais siekiama sukurti selektyvesnius žvejybos įrankius ir žvejybos modelius. Tačiau, suinteresuotųjų šalių nuomone, mišriosios demersinės žvejybos srityje selektyvumo laipsnis bus ribotas.

Komisija mano, kad nuolatinė žuvų išmetimo į jūrą problema yra kontrolės ir vykdymo užtikrinimo klausimas, kurį reikia spręsti pagal ES žvejybos kontrolės sistemą. Daugiamečiai planai nebuvo skirti šiai problemai spręsti.

---

[27] Kiti deskriptoriai: 2) svetimų rūšių patekimas, 5) žmogaus sukelta eutrofikacija, 7) hidrografinės sąlygos, 8) teršalų koncentracijos lygis jūroje, 9) teršalai žmogaus maistui skirtoje žuvyje ir jūros produktuose, 11) energijos, įskaitant povandeninį triukšmą, patekimas.

[28] ICES (2022), *Bay of Biscay and the Iberian Coast ecoregion – Fisheries Overview*. 2022 m. ICES patariamojo komiteto ataskaita. 2022 m. ICES rekomendacija, 6.2 skirsnis, https://doi.org/10.17895/ices.advice.21641396.

[29] ICES (2022), *Bay of Biscay and the Iberian Coast ecoregion – Ecosystem overview*. 2022 m. ICES patariamojo komiteto ataskaita. 2022 m. ICES rekomendacija, 6.1 skirsnis, https://doi.org/10.17895/ices.advice.21731579.

6 REGIONINIS BENDRADARBIAVIMAS

Regioninis bendradarbiavimas yra viena iš pagrindinių BŽP krypčių. Pagrindinis jo tikslas – geriau atsižvelgti į įvairių jūrų baseinų skirtumus ir labiau įtraukti suinteresuotuosius subjektus į žvejybos valdymą, pasinaudojant jų žiniomis ir patirtimi. Galiausiai labiau tiesioginis suinteresuotųjų šalių dalyvavimas rengiant ir įgyvendinant valdymo priemones lems didesnį bendros atsakomybės jausmą ir įsipareigojimą laikytis priemonių. Bendradarbiaudamos regioniniu lygmeniu, tiesioginių valdymo interesų turinčios suinteresuotosios šalys gali padėti priimti išsaugojimo priemones, pavyzdžiui, daugiamečius planus ir išmetimo į jūrą planus. Tai daugiausia daroma pasitelkiant patariamąsias tarybas ir valstybių narių grupes.

Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis suteikė naudingos grįžtamosios informacijos apie tai, kaip praktiškai vyksta regioninis bendradarbiavimas pagal daugiamečius planus. Paaiškėjo, kad vyrauja požiūris, jog daugiamečiai planai yra būtinas teisinis pagrindas regioniniam bendradarbiavimui įgyvendinti. Pavyzdžiui, Šiaurės vakarų vandenų patariamoji taryba ir ŽMTEK nariai teigiamai įvertino didėjantį atitinkamų suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimą[30]. Ilgainiui bendros rekomendacijos palaipsniui suteikė daugiau techninių įrodymų ir praktinių žinių, taip pat specialiai jūros baseinui pritaikytų priemonių. Valstybių narių regioninėms grupėms taip pat būtų naudingas aktyvesnis suinteresuotųjų šalių ir mokslininkų dalyvavimas. Todėl 2024 m. BŽP ataskaitoje[31] paskelbtame Žuvininkystės ir vandenynų pakte valstybės narės raginamos daryti pažangą BŽP valdymo srityje, kad tai būtų naudinga visoms suinteresuotosioms šalims ir visai visuomenei.

7 SOCIALINIAI IR EKONOMINIAI POKYČIAI

7.1 ŠIAURĖS JŪRA

Remiantis 2023 m. ŽMTEK metine ekonomine ataskaita dėl ES žvejybos laivyno[32], nė vienos valstybės narės laivyno žvejybos veikla nėra visiškai priklausoma nuo šio regiono. Pagal iškrautų žuvų vertę Šiaurės jūra ir rytų Atlantas yra pagrindinis Danijos (86 % visų iškrautų žuvų), Nyderlandų (83 %), Vokietijos (61 %), Švedijos (70 %) ir Belgijos (32 %) žvejybos regionas.

[30] Konsultacijose su suinteresuotosiomis šalimis dalyvavo du ŽMTEK nariai.

[31] Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Tausioji žvejyba Europos Sąjungoje: dabartinė padėtis ir 2025 m. orientyrai“ (COM(2024) 235 *final*).

[32] Žuvininkystės mokslo, technikos ir ekonomikos komitetas (ŽMTEK), The 2023 Annual Economic Report on the EU Fishing Fleet (STECF 23-07), redaktoriai Prellezo, R., Sabatella, E., Virtanen, J., Tardy Martorell, M. ir Guillen, J., Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, 2023 m., https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC135182.

7.2 ŠIAURĖS VAKARŲ VANDENYS (NWW)

ŽMTEK ataskaitoje teigiama, kad pagal iškrautų žuvų vertę Prancūzija ir Airija iškrauna didžiausią žuvų kiekį šiaurės vakarų vandenyse. Tačiau Airijai tenka didžiausia nacionalinė iš viso regiono iškrauto kiekio procentinė dalis (90 %), o tai rodo didelę priklausomybę nuo šio regiono (97 % dienų jūroje praleidžiama šiuose vandenyse). Kaip matyti iš dienų jūroje skaičiaus, Belgija (54 %) ir Prancūzija (29 %) taip pat yra labai priklausomos nuo šio regiono. Nors Airija ir Belgija yra labai priklausomos, didžiausią žvejybos dalį vykdo Prancūzija ir Airija.

7.3 PIETVAKARIŲ VANDENYS (SWW)

Remiantis ŽMTEK ataskaita, pagrindiniai šiame regione veiklą vykdantys laivynai buvo Ispanijos, Prancūzijos ir Portugalijos laivynai. Be jų, 2021 m. regione veiklą vykdė dar šeši ES laivynai: Belgijos, Vokietijos, Danijos, Airijos, Lietuvos ir Nyderlandų, tačiau jų žvejybos veikla regione buvo ribota (bendra šių valstybių narių žvejybos pastangų dalis iš viso sudarė 0,16 %, o iškrautų žuvų kiekis – 1,12 % visos regione iškrautų žuvų vertės ir 2,23 % bendro jų svorio). Pagal iškrautų žuvų vertę didžiausią dalį šiame regione sudarė Ispanijos, po jos – Portugalijos ir Prancūzijos produkcija. Didžiausią nacionalinę iškrauto svorio procentinę dalį sudarė Ispanijos (51 %), Portugalijos (32 %) ir Prancūzijos (15 %) produkcija. Portugalija yra labiausiai nuo šių vandenų priklausoma šalis: 98 % Portugalijos laivyno žvejybos pastangų panaudojama pietvakarių vandenyse, o jos produkcija sudaro atitinkamai 85 % ir 82 % visos iškrautų žuvų vertės ir svorio.

8 ĮGALIOJIMŲ, SUTEIKTŲ KOMISIJAI ŠIAURĖS JŪROS IR VAKARŲ VANDENŲ DAUGIAMEČIAIS PLANAIS IR GILIAVANDENIŲ ŽUVŲ IŠTEKLIŲ ŽVEJYBOS REGLAMENTU, DELEGAVIMAS

Šiaurės jūros ir vakarų vandenų daugiamečiuose planuose Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius reglamentus dėl išteklių, kuriems taikomi daugiamečiai planai, pasikeitus geografiniam išteklių paplitimui (Šiaurės jūros ir vakarų vandenų daugiamečių planų 1 straipsnio 1 dalis), taisomųjų priemonių (daugiamečių planų 8 straipsnis), techninių priemonių (daugiamečių planų 9 straipsnis), įpareigojimo iškrauti laimikį įgyvendinimo (Šiaurės jūros daugiamečio plano 11 straipsnis ir Vakarų vandenų daugiamečio plano 13 straipsnis) ir atitinkamų valstybių narių laivynų bendro pajėgumo apribojimų (Vakarų vandenų daugiamečio plano 14 straipsnio 2 dalis).

Iki šiol Komisija dar nepasinaudojo šiais įgaliojimais, išskyrus įpareigojimo iškrauti laimikį įgyvendinimo tikslais. Su techninėmis priemonėmis susijęs įgaliojimas nuo 2019 m. pakeistas konkretesniu Techninių priemonių reglamento 15 straipsnyje nustatytu įgaliojimu. Kalbant apie įpareigojimo iškrauti laimikį įgyvendinimą, Komisija priėmė aštuonis deleguotuosius reglamentus pagal Šiaurės jūros daugiametį planą ir devynis – pagal Vakarų vandenų daugiametį planą.

Giliavandenių žuvų išteklių žvejybos reglamentu (9 straipsnio 7 dalis) Komisijai suteikiami įgaliojimai iš dalies keisti pažeidžiamų jūrų ekosistemų indikatorinių rūšių sąrašą. Tačiau iki šiol Komisija dar nepasinaudojo šiais įgaliojimais.

9 ŽODYNĖLIS

PT: patariamoji taryba

BŽP: Bendra žuvininkystės politika

CNPMEM: Prancūzijos nacionalinis jūrų žvejybos ir marikultūros komitetas

F_{MSY}: mirtingumas dėl žvejybos, atitinkantis didžiausią galimą tausios žvejybos laimikį

ICES: Tarptautinė jūrų tyrinėjimo taryba

VNG: valstybių narių grupė

MAP: daugiametis planas

MSY: didžiausias galimas tausios žvejybos laimikis

NWW: šiaurės vakarų vandenys

NWWAC: Šiaurės vakarų vandenų patariamoji taryba

SSB: išteklių neršiančių žuvų biomasė

ŽMTEK: Žuvininkystės mokslo, technikos ir ekonomikos komitetas

SWW: pietvakarių vandenys

SWWAC: Pietvakarių vandenų patariamoji taryba

BLSK: bendras leidžiamas sužvejoti kiekis